

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
«Менеджмент» кафедрасы**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ им. Л.Н.
ГУМИЛЕВА
Кафедра «Менеджмент»**

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY
“Management” Department**

**«ФОРСАЙТ ӘДІСНАМАСЫ НЕГІЗІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ҚЫЗМЕТТІҢ МЕНЕДЖЕРЛЕРІН ДАЯРЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ» атты
Халықаралық ғылыми-практикалық онлайн-конференцияның
материалдары 6 мамыр 2021 жыл**

**Материалы конференции с международной научно-практической онлайн-
конференции: «ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ
ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ОСНОВЕ МЕТОДОЛОГИИ
ФОРСАЙТА» 6 мая 2021 года**

**Materials of International Scientific and Practical online Conference
"PROBLEMS OF TRAINING MANAGERS OF INNOVATIVE ACTIVITIES
BASED ON THE FORESIGHT METHODOLOGY"
6 of May 2021**

НҮР-СУЛТАН, 2021

УДК 005
ББК 65.290-2
Л11

Редакционная коллегия:

Декан Экономического факультета д.э.н., профессор Макыш С.Б.
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Старший преподаватель кафедры «Менеджмент» Сейсинбинова А.А.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің 25 жылдығына арналған **«Форсайт әдіснамасы негізінде инновациялық қызметтің менеджерлерін даярлау мәселелері»** Халықаралық ғылыми-практикалық онлайн-конференцияның материалдары - Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2021

Материалы с международной научно-практической онлайн-конференции: **«Проблемы подготовки менеджеров инновационной деятельности на основе методологии форсайта»**, посвященная 25 летию Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – Нур-Султан: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2021

Materials of International Scientific and Practical online Conference "**Problems of training managers of innovative activities based on the foresight methodology**" dedicated to the 25 anniversary of L.N. Gumilyov Eurasian National University – Nur-Sultan: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2021

ISBN 978-601-337-614-1

Халықаралық ғылыми-практикалық онлайн-конференцияның мақалалар жинағында Форсайт әдіснамасы негізінде инновациялық қызметтің менеджерлерін даярлаудың өзекті мәселелері қарастырылған.

В сборнике статей международной научно-практической онлайн-конференции рассмотрены актуальные вопросы подготовки менеджеров инновационной деятельности на основе методологии форсайта.

In the collection of articles of the International Scientific and Practical online Conference, topical issues of the training managers of innovative activities based on the foresight methodology are considered.

ISBN 978-601-337-614-1

УДК 005
ББК 65.290-2
Л11

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2021
© Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2021
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2021

- обладать навыками работы в условиях риска и неопределенности; обладать знаниями, позволяющими производить отбор новых идей, генерируемых сотрудниками предприятия, формировать из них инновационный портфель и оценивать возможность их реализации с наибольшим положительным эффектом.

Инновационный менеджер, будучи хорошо подготовленным техническим специалистом, должен понимать экономические процессы, ориентироваться в постоянно меняющейся конъюнктуре мировой экономики,

Одной из причин низких показателей коммерциализации результатов НИОКР является отсутствие неразрывной связи и постоянного взаимодействия вуза, реализующего образовательную программу, и предприятия, потенциально заинтересованного в квалифицированных менеджерах инноваций. Решение этой проблемы подразумевает организацию магистерских программ или MBA на базе университетов и ориентацию на сотрудников, которые обучаются по целевому направлению непосредственно от предприятия или на особым образом отобранных бакалавров с техническим или научно-естественным образованием.

Подготовка кадров в области инновационного менеджмента предъявляя высокие требования к образовательной организации, может в значительной степени способствовать наращиванию исследовательского потенциала, повышению индекса цитируемости научных работ, а главное интеграции собственных инноваций в профессиональное обучение, развитию общего и дополнительного образования.

Список литературы

1. Кудашов В. И. Функции управления инновационной деятельностью и механизмы их реализации // Инновационные образовательные технологии. 2011. № 2. С. 57-66.
2. КунцГ., О 'Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. М.: Прогресс, 1981.
3. Маннапов А. Р. Система управления инновационной деятельностью в организации // Проблемы теории и практики управления. 2013. № 6. С. 98-104.
4. Маннапов А. Р. Формирование системы активизации инновационной деятельности на предприятии // Экономика и предпринимательство. 2013. № 6. С.297-299.

ӘОЖ 338.2

ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ

Барлыков Ерболат Көпсекбайұлы

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті Менеджмент кафедрасының экономика ғылымдарының кандидаты, доцент,

Тараз қ-сы, Қазақстан Республикасы

E-mail: erbolat_barlykov@mail.ru

Әбенәв Ерғали Мұхтарұлы

Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті «Менеджмент»

кафедрасының аға оқытушысы,

Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

E-mail: aem11186@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада цифрлық экономиканы қалыптастырудағы инновациялық технологиялардың ролі талданады. Автор зерттеушілердің пікірін талдайды және цифрлық экономиканың тұжырымдамасына жеке түсініктерін ұсынады.

Басты назар цифрлық экономиканы қалыптастырудағы инновациялық технологияларға сонымен қатар «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасына, оның мақсаттарын, мазмұндылығын және еліміздің әлеуметтік-экономикалық даму міндеттерін шешудің маңыздылығына бағытталды. Мақаланың мақсаты цифрлық экономиканың қолданыстағы теорияларын және практикалық-әдістемелік тәсілдерін зерттеу және осы негізде Қазақстан Республикасындағы цифрлық экономиканың қалыптасу және даму үрдістерін негіздеу.

Түйін сөздер: экономиканы цифрландыру, цифрлық технология, цифрлық экономика, экономикалық өсім.

Цифрлық экономиканы қалыптастырудағы инновациялық технологияларды дамыту және осы цифрлық технологиялардың біздің өміріміздің барлық салаларына енуімен байланысты, қарқынды технологиялық өзгерістердің салдарынан цифрлық технологияларды дамыту жеделдетілді және кең танымалдылыққа ие болды.

Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар саласындағы инновациялар азаматтардың мінез-құлқына, олардың ақпараттық қажеттіліктеріне және адамдар қалай жұмыс істейтініне және ақпарат алмасуына әсер етті.

Ал цифрлық экономика – бұл ірі кәсіпорындарға да, кіші және орта бизнес үшін де онлайн-мүмкіндіктермен инновациялық цифрлық технологияларды қолдану мүмкіндігі.

Кез-келген қоғамның даму қозғалтқышы - инновациялық технологиялар пайда болғаннан кейін олар адамдарға әсер ете бастайды, тұтынушылардың мінез-құлқын өзгерте бастайды, талғамды, жаңа қажеттіліктерді, әдеттерді қалыптастырады, бұл сұраныстың артуына алып келеді және ақыр соңында экономика құрылымына әсер етеді. Эволюциялық дамудың бұл формуласы жаңа емес. Осылайша, ЖІӨ құрылымындағы қызмет көрсету саласының үстемдігі ХХ ғасырдың аяғында дамыған елдер экономикасына тән сипат болды. АҚШ, Франция, Ұлыбритания, Германия және басқа елдер экономикасы

құрылымындағы қызмет көрсету секторының үлесі 70% -дан асты. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен интернеттің қарқынды дамуы кезеңінде тенденция күшейе түсті [1].

Ақпараттық технологиялар жаңа өндірістердің пайда болуына және IT-технологиялар негізінде қызметтерге сұраныстың өсуіне ықпал етеді, бұл адамдар арасындағы байланысты жақсартуға әкеледі. IT-технологиялардың қызмет көрсету секторының үлесінің өсуіне қосқан үлесі 15% құрайды. Сонымен қатар, инновациялық дамумен бірге қоғам білімге жаңа талаптар қояды. Шындығында, электронды сату арналарында ақша үнемдеуге деген ұмтылыс нарықтағы үлесті жоғалтуға және бәсекелестерден қалып қоюға айналады. Және бұл тиісті аналитикалық мәліметтермен расталған алға жылжу процесі. Соңғы жылдары жоғары технологиялық компаниялар саласында капитал қозғалысының жоғары деңгейі және әлемдік рейтингтегі жетекші позициялардың үнемі өзгеруі байқалады, олардың бірінші қатарында интернетте бизнес жүргізетін компаниялар тұр. Цифрлық (электрондық) экономиканың жаңа нарығын қалыптастырудың объективті заңдылықтарына байланысты ең ірі мәмілелер

Сонымен, 2005 жылы eBay Skype бағдарламасын 2,1 миллиард долларға сатып алды, 2006 жылдың 9 қазанында Google осы уақытқа дейін тоғыз ай ғана жұмыс істеген әйгілі YouTube бейне қызметін 1650 миллион долларға сатып алды, 2014 жылы Facebook танымал WhatsApp мессенджерін 19 миллиард долларға сатып алды. Интернетке енудің оң динамикасы да бар.

Кәсіптер электронды коммерцияның жаңа технологияларын қолдана алмайды, өйткені олар кеңінен тарату және әлеуетті тұтынушылар санының жедел өсуіне қол жеткізу арқылы бәсекеге қабілеттілікті күшейтеді. Әлемдік интернет аудиториясы 2016 жылдың басында 3 миллиардтан астам адамды құрады. Facebook әлеуметтік желісі айына 1,5 миллиард қолданушыға жылдам жақындап келеді. Лездік мессенджерлер мен әлеуметтік желілерді қолданушылар санының көптігі олардың табысының кепілі болып табылады.

Internet World Stats сайтындағы мәліметіне сәйкес Қазақстандағы интернет-аудитория 2018 жылдың маусымында 14 669 853 миллион адамды құрады, IWS арқылы ену 78,9% көрсетті, ал 2020 жылға қарай шамамен 15 000 000 миллион адам болады деген болжамда бар.

Қазақстандағы интернеттің ену динамикасы болашақтың трендін бейнелейді - электронды аудитория өсе түседі, демек, электрондық коммерция мен электрондық бизнесті дамыту мүмкіндіктері кеңейеді.

Постиндустриалды қоғам авторларының бірі және «Үшінші толқын» кітабының авторы Элвин Тоффлердің идеяларына жүгінейік, оған сәйкес адамзаттың дамуы қоғамның әртүрлі 4 типтерін: ғылыми-техникалық прогрестің үш толқынынан өтті. Аграрлық, индустриалды және постиндустриалды. Біз олардың әрқайсысы туралы қысқаша мәлімет береміз.

Аграрлық (индустрияға дейінгі) қоғам, басқаша айтқанда, ауылшаруашылығы (жұмыспен қамтылғандардың 90% -ы) мен қол еңбегі басым болатын дәстүрлі қоғам әлі күнге дейін Латын Америкасы мен Африканың кейбір елдеріне тән. Ол кезде қолөнер өндірісі өндіріс бағыты бойынша

жұмыспен қамту құрылымында қайта бөлуге ықпал еткен жоқ. Мұндай ауысу үшін жаппай өндірісті дамыту үшін мүлдем жаңа технологиялар қажет болды. Бұл кейінірек болды, өнеркәсіптік төңкеріс жеделдетілген урбанизация процестерімен, экономикалық трансформациямен бірге жүрді, бұл түптеп келгенде мануфактуралардан машиналық өндіріске өтуге байланысты өнеркәсіптік өндірістің үстемдігіне және индустриалды қоғамның қалыптасуына әкелді. Өнеркәсіптің дамуы халықтың әл-ауқатын көтеруге мүмкіндік берді, бұл тұтытуда көрініс тапты және қызмет көрсету саласына бет бұра бастады. Объективті заңдылық бар: халықтың әл-ауқаты өскен сайын төлем қабілеті артады және қызметтерді тұтыну күрт артады.

Адамдар өндірісте де, күнделікті өмірде де күнделікті жұмыспен айналысқылары келмейді, жұмыстың жекелеген түрлерін аутсорсингке белсенді ауыстыру жүреді, осыған байланысты қызметтерге деген қажеттілік күрт өсе бастайды. ЖІӨ құрылымында қызмет көрсету саласы 60%-дан астамды алатын елдер кіретін постиндустриалды (ақпараттық) қоғам құрылды (1 суретті қараңыз).

Сурет: 1. Инновациялық технологиялардың әсерінен қоғамның эволюциясы.
Дереккөз: автор құрастырған.

Компаниялар ақпараттық технологиялар бойынша шығындарын он есеге арттырды. Бағдарламалық жасақтама жасау саласын қаржыландыру соңғы 30 жылда 130 еседен астам өсті.

Жаңа салалар қалыптасты, электронды қызметтердің жаңа нарықтары пайда болды.

Ақпараттық инновациялардың «генераторлары» компанияларының қатарына Amazon (1994), Yahoo! (1995), Yandex (1997), Google (1998), Wikipedia (2001), Skype (2003), Facebook (2004), YouTube (2005), т.б.

Формула қарапайым, жаңа ақпараттық технологиялар коммерциялық мәселелер мен бизнес мәселелерін шешеді, өйткені олар шығындарды азайтуға көмектеседі.

Сонымен қатар, әрбір жаңа ақпараттық жүйелер жаңа инновациялық қызметтердің пайда болуын үздіксіз тудырады және келесі деңгейдің технологиялық дамуын алдын-ала анықтайды.

Жаңа технологиялар экономиканың «электронды экономика» сипаттамаларын динамикалық түрде игеруіне ықпал етті [2].

Электрондық қызметтердің жаңа түрлері пайда болды, жаңа нарықтар қалыптасты, дәстүрлі бизнес модельдер өзгерді. Мұның бәрі тұтынушылардың мінез-құлқының өзгеруінен көрінді.

Мұндай жағдайда экономикалық қызметті жүргізу үшін жаңа мүмкіндіктер ашылды, оны пайдаланбай, басшылық лауазымдарға бәсекелестікте ұтылған болуды білдірді [1].

Бірнеше терминдер бар: «сандық экономика», «электронды экономика», «интернет-экономика», «желілік экономика», «виртуалды экономика» Олардың негізінде мұның барлығы синоним болып табылады (2 суретті қараңыз).

Шарттары	Шарттары
<ul style="list-style-type: none"> • Network economy • Internet economy • Digital economy	<ul style="list-style-type: none"> • Electronic economy • Web economy • Virtual economy

Цифрлық (электронды) экономика дегеніміз - бұл өндіріс, тарату, айырбастау және тұтыну процесерінде дамитын, онлайн-технологияларға негізделген және өмірлік қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталған қатынастар жиынтығы.

Сурет: 2. Цифрлық экономика

Дереккөз: Мәліметтер негізінде автор құрастырған.

BCG (The Boston Consulting Group) цифрландыруды «жеке тұлғалардан бастап ірі компаниялар мен штаттарға дейінгі экономикалық жүйеге қатысушылардың барлығының онлайн-инновациялық цифрлық технологияларды қолдануы - барлық елдер үшін бәсекеге қабілеттілікті сақтаудың қажетті шарты» деп түсіндіреді.

Электрондық бизнес және электронды сауданы басқару саласындағы гуру Дэйв Чейфидің зерттеуіне сәйкес, электронды экономика - бұл экономикалық және әлеуметтік пайда алу мақсатында әр түрлі мемлекеттердің, бизнес пен үкіметтің азаматтарының өзара байланыстарына негізделген динамикалық жүйе. Интернет-технологияларды пайдалану арқылы пайда алу. [2].

Жалпы, цифрлық (электронды) экономика дегеніміз - бұл өндіріс, тарату, айырбастау және тұтыну процесерінде дамитын, онлайн-технологияларға негізделген және өмірдің артықшылықтарына қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталған қатынастардың жиынтығы, бұл өз кезегінде жаңа тәсілдер мен әдістерді қалыптастыруды көздейді басқару және мемлекеттік реттеудің тиімді құралдарын қажет етеді.

Интернеттегі технологиялар сатушылар мен сатып алушылар (электрондық коммерция), әлемдік университеттердің студенттері мен аудиториялары (online

білім беру), дәрігерлер мен науқастар (телемедицина), жұмыс берушілер мен жұмысшылар (телемедицина), өндірушілер мен тұтынушылар (аддитивті) арасындағы кеңістіктегі алшақтықтардың азаюына әкелді. технология).

Интернет (IoT) компанияларды өндірістік процестердің жай-күйі туралы сенімді деректерді жедел жинауға арналған жаңа құралдармен қамтамасыз етті және адам факторымен байланысты ең төменгі шығындар мен тәуекелмен мониторинг жүргізуге мүмкіндік берді.

Сандық экономиканың эволюциясы. Қазірдің өзінде 30 жылға жуық цифрлық технологиялар эволюциясымен байланысты өзгерістер аздаған адамдар болжай алатын түрлендірулерге әкелді. 1990 жылдан бастап, интернет біздің планетамыздың барлық тұрғындары үшін қол жетімділіктің ашық режимінде іске қосылғаннан бері, кәсіпкерлік салаға қарамастан, динамизмнің, күрделіліктің және белгісіздіктің ең жоғары дәрежесімен сипатталатын сыртқы ортаның қиындықтарына үнемі жауап беруі керек.

Сыртқы ортаның технологиялық компонентінің бизнеске, өндірістерге және елдердің экономикасына әсер ету масштабы мен күші тұрғысынан жүргізіліп жатқан қайта құрулардың баламалары жоқ.

Жүргізілген зерттеулердің нәтижесінде цифрлық экономика эволюциясының уақыт шкаласын құруға мүмкіндік берді, ол жүргізіліп жатқан трансформацияларды ескере отырып, оның даму кезеңдерін көрсетеді (3 суретті қараңыз).

I. СЭ қалыптасуы		II. СЭ өсуі	III. СЭ жетілуі	IV. «Сандық безгегі»	V. Жүйенің трансформациясы
Dotcom бумы	Электрондық қызметтер, электрондық бизнес және электрондық сауданың жаңа нарықтарын дамыту	Сандық өнімдер мен электрондық қызметтердің жаңа түрлерінің тез өсуі	Интернет-арналардың жаппай өнуі және сандық технологиялардың дәстүрлі бизнеске өнуі	Бизнес-процестерді хаостық қайта құру және бизнес-модельдерді трансформациялау	Жүйелік көзқарас позициясынан орынды трансформация
1990	2000	2005	2010	2015	2020
Web 1.0		Web 2.0		Web 3.0	Web 4.0
2015					
Өнеркәсіп 4.0					
Тар мағынада цифрлық экономиканы түсіну			Цифрлық экономиканы кеңінен түсіну		

Сурет: 3. Цифрлық экономиканың эволюциясы.
Дереккөз: Мәліметтер негізінде автор құрастырған.

1990 жылдан бастап цифрлық экономика келесі даму кезеңдерінен өтті:

1990-2005 жж - «цифрлық экономиканың қалыптасуы» (екі кезең: нүктелік ком-бум, электронды қызметтердің, электрондық бизнес пен электронды коммерцияның жаңа нарықтарын дамыту);

2005–2010 жж - «цифрлық экономиканың өсуі» (цифрлық өнімдер мен электрондық қызметтердің жаңа түрлерінің жарылғыш өсуі);

2010–2015 - «цифрлық экономиканың жетілуі» (онлайн-арналардың жаппай енуі және сандық технологиялардың дәстүрлі бизнеске енуі);

2015–2020 - «сандық қызба» (бизнес-процестерді хаостық қайта құру және бизнес-модельдердің трансформациясы);

2020–2030 - «жүйелік трансформация» (жүйелік көзқарас тұрғысынан негізделген цифрландыру, сапалы жүйелік ауысуларға назар аудару).

2000 жылға қарай В2С нарығындағы трансформация сегменттеріне ең тәуелді банк, сауда, бұқаралық ақпарат құралдары болды, ал сәл кейінірек - білім беру, қоғамдық тамақтану және т.б.

Кейінірек В2В сегменті ығыса бастады, нәтижесінде нарықтар мен салааралық сауда биржалары құрылды, бұл үлкен өнеркәсіптік мүмкіндік берді, алпауыттар сатып алу шығындарын 5-15% төмендетуге мүмкіндік береді.

XXI ғасырдың бірінші онжылдығында цифрлық өнімдер мен электронды қызметтердің жаңа нарықтары дамыды.

Дәстүрлі бизнес цифрлық экономиканың мүмкіндіктері мен қауіп-қатерлеріне белсенді түрде 2010 жылдың басында жауап бере бастады.

2010-2015 жылдар аралығында 4.0 Өнеркәсіп технологияларының экономиканың барлық салаларына белсенді енуі тән процесс болды.

4.0 Өнеркәсіп - бұл бизнестің және елдің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған, цифрлық технологиялардың енуімен (4.0 Өнеркәсіп технологиялары) байланысты өндірістік процестерде дамитын қатынастардың жиынтығы.

Людвиг фон Берталанфидің жүйелік теориясы тұрғысынан 4.0 Өнеркәсіп - бұл бір-бірімен байланысты өндірістік процестер тізбегінен тұратын жүйе, оның ажырамас элементі сандық технологияларды (адамдар, машиналар, бұлт (деректер орталықтары)) қолданатын жүйенің буындары арасындағы сандық мәліметтермен алмасу болып табылады.

Тар мағынадағы цифрлық экономиканы түсіну электронды қызметтер мен қызметтерді тұтынумен, кең мағынада - 4.0 Өнеркәсіпке «аяғынан аяғына дейін» цифрлық инновациялық технологиялардың енуімен байланысты.

Сондықтан бүгінгі таңда цифрлық экономиканы қалыптастыруда инновациялық технологияларды еңгізу үшін Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысына сәйкес «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы өз уақытында мақұлданды және ол жаңа кезеңге - жүйелік трансформацияға көшуді белгіледі.

«Цифрлық Қазақстан» бағдарламасының басты мақсаты - орта мерзімді перспективада республика экономикасының даму қарқынын жеделдету және цифрлық технологияларды пайдалану есебінен халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, сондай-ақ ұзақ мерзімді перспективада Қазақстанның экономикасын

болашақтың цифрлық экономикасын құруды қамтамасыз ететін түбегейлі жаңа даму траекториясына көшіруге жағдай жасау.

Бағдарламаның міндеттері:

1. Өнеркәсіпті және электр энергетикасын цифландыру;
2. Көлікті және логистиканы цифрландыру.
3. Ауыл шаруашылығын цифрландыру.
4. Электрондық сауданы дамыту.
5. Қаржы технологияларын және қолма-қол ақшасыз төлемдерді дамыту.
6. Мемлекет – азаматтарға.
7. Мемлекет – бизнеске.
8. Мемлекеттік органдардың ішкі қызметін цифрландыру.
9. "Ақылды" қалалар.
10. Байланыс желілерін және АКТ инфрақұрылымын кеңейту.
11. АКТ саласындағы ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету.
12. Орта, техникалық, кәсіби, жоғары білім беруде цифрлық сауаттылықты арттыру.
13. Халықтың цифрлық сауаттылығын арттыру (даярлау, қайта даярлау).
14. Инновациялық даму алаңдарын қолдау.
15. Технологиялық кәсіпкерлікті, стартап мәдениетті және ҒЗТҚЖ-ны дамыту.
16. "Венчурлік" қаржыландыруды тарту.
17. Инновацияға сұраныс қалыптастыру.

Осы мақсатқа қол жеткізу дамудың екі бағыты бойынша жүруді білдіреді:

"Қазіргі экономиканы цифрландыру" - нақты сектордағы нақты жобалардан тұратын прагматикалық бастауды қамтамасыз ету, экономиканың қазіргі салаларын, мемлекеттік құрылымдарды цифрландыру және оларды технологиялық қайта жабдықтау жобаларын іске қосу және цифрлық инфрақұрылымды дамыту.

"Болашақтың цифрлық индустриясын құру" - адами капиталды дамыту деңгейін көтеру, инновациялық даму институттарын құру және жалпы алғанда, цифрлық экожүйені қарқынды дамыту есебінен ұзақ мерзімді орнықтылықты қамтамасыз ету, елдің цифрлық трансформациялауды іске қосу.

2018-2022 жылдар кезеңінде іске асырылатын Бағдарлама еліміздің флагмандық салаларын технологиялық жаңғыртуға қосымша серпін беруді қамтамасыз етеді және еңбек өнімділігінің ауқымды және ұзақ мерзімді өсуіне жағдай жасайды.

Бағдарламаны іске асырудың бес негізгі бағыты:

1. "Экономика салаларын цифрландыру" - еңбек өнімділігін арттыруға және капиталдандырудың өсуіне алып келетін озық технологиялар мен мүмкіндіктерді пайдалана отырып, Қазақстан Республикасы экономикасының дәстүрлі салаларын түрлендіру бағыты.

2. "Цифрлық мемлекетке көшу" - қажеттіліктерін күні бұрын біліп халық пен бизнеске қызмет көрсету инфрақұрылымы ретінде мемлекеттің функцияларын түрлендіру бағыты.

3. "Цифрлық Жібек жолын іске асыру" - ішкі контур үшін де, Қазақстан Республикасының транзиттік әлеуетін іске асыру үшін деректерді берудің, сақтаудың және өңдеудің жылдамдығы жоғары және қорғалған инфрақұрылымын дамыту бағыты.

4. "Адами капиталды дамыту" - жаңа жағдайға - білім экономикасына көшуді қамтамасыз ету үшін креативті қоғам деп аталатынды құруды қамтитын түрлендіру бағыты.

5. "Инновациялық экожүйені құру" - бизнес, ғылыми сала және мемлекет арасындағы орнықты көлденең байланыстармен технологиялық кәсіпкерлік пен инновацияны дамыту үшін жағдай жасау бағыты. Мемлекет инновацияларды өндіріске шығаруға, бейімдеуге және енгізуге қабілетті экожүйе катализаторы ретінде әрекет етеді.[4]

Көрсетілген бес бағыттың шеңберінде 17 бастама мен 100-ден астам іс-шара қалыптастырылды, оларды іске асырудан түсетін қайтарылымды алдағы жылдардың ішінде айқын көруге болады, сондай-ақ болашақ экономикасының жаңа саласы ретінде цифрлық секторды қалыптастыруға негіз болатын іс-шаралардың негізгі нәтижесін келесі онжылдықтан байқауға болады.

Бағдарламаны іске асыру республикалық бюджет қаражатынан 109 млрд. теңге көлемінде қаржыландыру тартуды болжайды. Сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің 169 млрд. теңгеден астам қаражатын тарту күтілуде.

Бағдарламаны іске асыру бенефициарлары Қазақстан Республикасының барлық халқы, бизнес және мемлекеттік органдары болады, өйткені ол өмірдің барлық салаларына әсер етеді және мемлекеттің әрбір азаматы мен тұрғынының өмір сүру деңгейін арттыруға бағытталған. Бағдарлама жұмыспен қамту құрылымында елеулі өзгерістерге әкеледі - атап айтқанда, 2022 жылға қарай цифрландыру есебінен 300 жұмыс орны құрылады.

Қазақстан экономикасын цифрландырудың қазіргі орташа деңгейі бүгінгі күні кедергі болмайды, бірақ дамуға сапалы серпіліс жасау мүмкіндік, бұл елімізді әлемдік аренада бірінші орынға шығаруға мүмкіндік береді. Ол үшін осы Бағдарламада сипатталған бес бағыт бойынша және оған қосымшада аталған іс-шаралар шеңберінде шаралар кешенін және жүйелі жұмыстар қабылдау болжанады. Іс-шаралар тізбесі жаңартылып отырады.

Әлемдік экономикалық дағдарыстар алдымызға жаңа сын-тегеуріндерді қойып, мемлекеттік саясаттың халықты қажетті әлеуметтік қорғаумен қамтамасыз етуге бағдарлануы салдарынан мемлекеттің экономикаға көбінше қатысуына әкелуде. Мемлекеттің жоғары белсенділігінің кері әсері – халық пен бизнестің тәуекелдер мен қазіргі заманның сын-тегеуріндері жағдайларында экономикалық агенттер ретінде өз мінез-құлқын өзгерту қажеттілігіне дайын болмауы. Дегенмен, көз алдымызда болып жатқан цифрлық революция

Қазақстанға цифрландыруды мемлекеттік саясат ретінде өзінің даму жоспарына енгізу қажет екендігіне әкелуде.

БҰҰ аясында есептелетін АКТ дамуының негізгі әлемдік рейтингінде – ICT Development Index, – Қазақстан 2015 жылдан бері өзінің жағдайын өзгертпей, 2016 жылы 175-тің ішінен 52-орын алды. Бағдарламаны және өзге де стратегиялық бағыттарды іске асыру нәтижесінде еліміз рейтингте 2022 жылға қарай 30-шы, 2025 жылға қарай – 25-ші, 2050 жылға қарай – 15-ші орынға дейін көтеріледі.

Сондай-ақ Қазақстан цифрландырудың қазіргі деңгейі тұрғысынан The Boston Consulting Group халықаралық консалтингтік компанияның e-intensity рейтингінде де қуып жетуші ел болып отыр. Қуып жету мәртебесін еңсеру үшін Бағдарламада әлемдегі мемлекеттердің күн тәртібінде тұрған цифрландырудың барлық бағыттары бойынша революциялық, серпілісті іс-шаралардың болуы талап етіледі.

Бұл бағыттар экономиканың дәстүрлі салаларының цифрлық трансформациялануын, адами капиталдың дамуын, мемлекеттік органдар қызметінің цифрландырылуын, цифрлық инфрақұрылымның дамуын, сондай-ақ цифрлық технологиялар аясында кәсіпкерлік экожүйені дамыту саласында серпілісті қамтиды, нәтижесінде экономиканың нақты секторында өндіріс модельдерін өзгерту және қосылған құнды құру.

Сонымен бірге Қазақстан "нөлден" бастамайды. 90-шы жылдары үдемелі индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі мемлекеттік бағдарлама, "Болашақ" халықаралық білім беру бағдарламасы бастау алды, 2005 жылы "электрондық үкіметтің" қалыптасуы басталды. Сондай-ақ Қазақстанда инновациялық экожүйенің бірқатар элементтері құрылды, Алатау "ИТП" АЭА, "Назарбаев университеті" АҚБ жұмыс істеуде, Astana hub халықаралық технопаркi іске қосылуда. Еліміздегі ересектердің $\frac{3}{4}$ цифрлық сауаттылықтың базалық деңгейіне ие, $\frac{3}{4}$ астамында интернетке қолжетімділік бар. Бұл Бағдарламаны іске асыруда біздің басты назарымызда болатындай айтарлықтай база.

2013 жылы бекітілген "Ақпаратты Қазақстан-2020" мемлекеттік бағдарламасы ақпараттық қоғамға көшу үшін жағдай жасаудағы қадамдардың бірі болды. Еліміздің экономикасын цифрлық трансформациялаудың іргетасы ретінде аталған бағдарлама мына факторлардың дамуына: ақпараттық қоғамға көшуге, мемлекеттік басқаруды жетілдіруге, "ашық және мобильді үкімет" институттарын құруға, ақпараттық инфрақұрылымның тек корпоративтік құрылымдарға ғана емес, сондай-ақ ел азаматтарына қолжетімділігін арттыруға септігін тигізді.

"Ақпаратты Қазақстан-2020" мемлекеттік бағдарламасы іске асырылған үш жылдың нәтижесі бойынша қазірдің өзінде 70% іс-шара орындалып, нысаналы индикаторлар 40% артығымен орындалды. Алайда АТ жаһандық ауқымда қарқынды түрде дамуы өз ережелеріне мәжбүрлеп, адекватты және уақтылы реакция талап етеді. Сондықтан Қазақстан үшін келесі қадам – ұлттық экономиканың, білім берудің, денсаулық сақтаудың негізгі салаларын, сондай-ақ

мемлекеттің қоғаммен және бизнеспен өзара іс-қимыл жасау салаларын түрлендіру процесіне дер кезінде бастамашылық ету.

Мемлекет басшысы 2017 жылғы 31 қаңтардағы Қазақстан халқына жолдауында цифрландыру арқауы болып табылатын Үшінші жаңғыру туралы, цифрлық технологияны қолдану арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өркендету қажеттілігін, және "коммуникацияның дамуы мен оптикалық-талшықты инфрақұрылымға жаппай қолжетімділікті қамтамасыз ету керек. Цифрлық индустрияны дамыту басқа барлық салаларға серпін береді" деп жариялады. Мемлекет басшысының 2017 жылғы 31 қаңтардағы Қазақстан халқына жолдауын іске асыру жөніндегі Жалпыұлттық жоспарда мемлекеттің Үшінші жаңғыруын іске асыру мақсаттарына қол жеткізудің критерийі айқындалды – Қазақстан 2050 жылға қарай әлемдегі ең алдыңғы қатарлы 30 мемлекеттің қатарына қосылады. Ол үшін экономиканың жылдық орташа өсу қарқыны 4,5-5% деңгейде болуға тиіс. Өсудің жаңа моделінде негізгі драйвері ЖІӨ 70%-ға өсуін, халықтың жұмыспен қамтылуын, экспортты ұлғайтуды және инвестицияларды тартуды қамтамасыз етуге қабілетті экономика секторлары болуы тиіс. Осыған байланысты, Үшінші жаңғырудың алдыңғы қатарында тұратын басым бағыттар бекітілді. Өсімнің қалған 30% қысқа мерзімді перспективада әлеуметтік салаларды (денсаулық сақтау, білім беру, жұмыспен қамту) және АКТ салаларын қамтамасыз ету болжануда.

Еліміздің Президенті Үшінші жаңғырудың бесінші басымдығында киберқылмыспен, діни экстремизммен және терроризммен күрестің өзектілігін белгіледі. Мемлекет басшысы өз Жолдауында Үкімет пен Ұлттық қауіпсіздік комитетіне мақсаты ақпараттандыру және байланыс саласында қоғам мен мемлекеттің ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету, сондай-ақ азаматтардың ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымды пайдалануы кезінде олардың жеке өміріне қолсұқпаушылықты қорғау болып табылатын "Қазақстанның киберқалқаны" тұжырымдамасын әзірлеу жөнінде тапсырма берді.

Демек, аталған Бағдарламада қойылған батыл мақсаттарға қол жеткізу және оған қол жеткізуге қажетті өзгерістерді іске асыру үшін дайындық және барлық қажетті алғышарттары бар.

Қорытындылай келе жүргізіліп жатқан трансформацияларды ескере отырып, цифрлық экономиканы қалыптастырудағы инновациялық технологиялардың елдің әлеуметтік-экономикалық дамуы жағдайына әсерін. Сонымен қатар тұтынушылардың құнын арттыру және қызметтің негізгі нәтижелеріне қол жеткізу арқылы бизнестің бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатында бизнес модельдерін қалыптастыру және цифрлық технологиялардың мүмкіндіктеріне негізделген бизнес-процестерді құру және үлкен деректермен алмасу деп түсіну керек. Бұл жағдайда біз интернетте бизнесті құратын компанияларға тән бизнес модельдер туралы да, сондай-ақ экономиканың барлық салаларында (тау-кен ісі, ауыл шаруашылығы, өндіріс, қызмет көрсету т.с.с) экономикалық қызметті оффлайн түрде жүзеге асыратын дәстүрлі бизнес туралы да алдағы уақытта айтатын боламыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Лapidус Л. В. Технологии электронной коммерции и их влияние на формирование новых рынков и трансформацию традиционных бизнес-моделей // Экономика и предпринимательство. — 2016. — № 6 (71). — С. 395–399.

2. Chaffey D., Ellis-Chadwick F. Digital Marketing 6th ed. Pearson, 2016. ISBN 978-1292077611

3. Тоффлер Э. Третья волна. The Third Wave, 1980. М.: АСТ, 2010. (Philosophy).

4. "Цифрлық Қазақстан" мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысы.

ӘОЖ 658.3.07

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ МЕНЕДЖЕРЛЕРІН ДАЯРЛАУДЫҢ КӘСІПОРЫННЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ СТРАТЕГИЯСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ

Ергеш Гулдана Нұралықызы

Инновациялық менеджмент мамандығының 1 курс магистранты,

Ғылыми жетекшісі: Бакирбекова А.М., э.ғ.к, доцент

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,,

Нұр-Сұлтан қ. Қазақстан Республикасы

E-mail: guldana050198@mail.ru

Аннотация. Бұл мақалада кәсіпорынның инновациялық стратегиясын қалыптастырудағы инновациялық қызмет менеджерлерінің даярлау қажеттілігі айқындалып, инновациялық қызмет менеджері стандарты қарастырылған.

Түйін сөздер: инновация, инновациялық қызмет, инновациялық стратегия, инновациялық қызмет менеджерлері.

Инновация мен инновациялық қызметтің экономикалық рөлін арттыру, инновациялық процестерді дамыту қарқыны, бағыттары мен тетіктерінің өзгеруі еліміздің көптеген кәсіпорындарының даму бағытын айқындаған түйінді факторлар болып табылады. Қазіргі жағдайда кәсіпорынның маңызды бағыты дамудың инновациялық жолына көшу болып табылады.

Жаһандану мен халықаралық бәсекелестіктің күшеюі жағдайында еліміздегі кәсіпорындардың басты міндеті ғылымның дамуын, жаңалықтардың қозғалысы, озық өндірістік технологияларды әзірлеу және енгізуге ынталандыруға шақыратын инновациялық даму стратегиясын қалыптастыру